

РОЛЬ КРАЄЗНАВСТВА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Реформування та модернізація національної системи освіти України вимагають підготовки компетентних фахівців, які відповідали б часу. Такі зміни викликають інтенсивний пошук форм і методик організації освітнього процесу у вищій школі.

У Законі України «Про вищу освіту» визначено основні завдання закладу вищої освіти, серед яких: «формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах» [1].

Краєзнавча робота, з-поміж інших, посідає значне місце у системі національно-патріотичного виховання, позаяк знання природи, історії, традицій рідного краю збагачує людину духовно, сприяє формуванню світогляду, високих моральних принципів та ідеалів. Застосування краєзнавчих матеріалів дає можливість удосконалити освітній процес інноваційними формами роботи.

Підготовка майбутніх учителів фізичної культури і спорту одним із завдань передбачає формування в учнів ціннісного ставлення до рідного краю, залучення їх до активного способу життя, заохочення займатися фізичною культурою і спортом у позаурочний час. Це і визначає відповідні вимоги до рівня підготовки сучасних фахівців.

Погоджуємося з думкою І. Ткачівської, що «саме вчитель фізичної культури займає домінуючу позицію та відповідає за формування здорового способу життя підростаючого покоління. Окрім цього, під час занять фізичною культурою, участі у туристичних походах, змаганнях зі спортивного

орієнтування та екскурсій на фахівців фізичного виховання покладається місія сприяти розвитку в школярів таких фізичних якостей, як витривалість, сила, гнучкість, спритність, рівновага. Саме оздоровчо-спортивний (активний) туризм як засіб фізичного виховання приховує у собі великі потенційні можливості щодо всебічного розвитку особистості школяра. Тому важливим складником професіоналізму вчителя фізичної культури розглядається його готовність до туристсько-краєзнавчої роботи з учнями» [2, с.3].

М. Федоруц, аналізуючи наукові розвідки з означеної проблеми, стверджує, що у процесі організації та здійснення туристсько-краєзнавчої діяльності школярів вчителю важливо дотримуватися усіх принципів педагогіки в їх своєрідній взаємодії. Істотною умовою ефективності реалізації цих принципів у туристсько-краєзнавчій діяльності учнів є їх посилення за основними напрямками, законами, правилами і традиціями туризму і краєзнавчої роботи [3, с.235].

У продовження попередньої думки, переконані, що реалізація загальнодидактичних і специфічних принципів в їх єдності, утвердження педагогіки партнерства, урізноманітнення методів й форм роботи із студентською молоддю сприятимуть формуванню професійної компетентності у майбутніх фахівців фізичної культури й спорту.

Особливу увагу слід зацентувати на організації та проведенні туристичних походів. На думку Н. Довгань, «це не лише засіб фізичного розвитку й оздоровлення, а й у поєднанні з краєзнавством – можливість закріплення знань про історію та природні особливості місцевості, проведення природоохоронної роботи, яка виражається у добровільності та доступності, самостійності й активності особистості» [4, с. 356].

Навчальною програмою з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5-9 класи передбачено варіативний модуль «Спортивне орієнтування», спрямований на розвиток та підтримку на оптимальному рівні рухових та психічних якостей учня/учениці (витривалості, швидкісно-силових якостей, сили, спритності, гнучкості, координації та швидкості реакції,

концентрації та стійкості уваги, оперативної пам'яті, оперативного, аналітичного та креативного мислення, емоційно-вольових якостей: наполегливості, рішучості, ініціативності, емоційної стійкості та ін.) [5].

Різноманітні дослідження науковців щодо формування у студентів краєзнавчих знань свідчать про актуальність означеної проблеми. ДВНЗ «Ужгородський національний університет» нагромаджено значний досвід із упровадження нових форм роботи за цим напрямом. Це не тільки позааудиторна діяльність, але й аудиторна, що включає лекційні, практичні, семінарські заняття, які забезпечують єдність освітнього процесу.

З досвіду авторки статті, в лекційно-практичній матеріал з дисципліни «Педагогіка фізичного виховання і спорту» варто вводити інформаційні п'ятихвилинки «Моє дослідження» різної тематики: «Відомі спортсмени рідного краю», «Студенти вишу, їх внесок у розвиток спорту, туризму в Закарпатті», «Екологічні проблеми, як їх вирішувати у процесі роботи з дітьми», «Екологія природи – екологія людини» та інші. Організація ділових ігор на практичних заняттях з відповідними коментарями та аналізом дасть можливість сформувати культуру поведінки в природі, в соціумі. Складання проєктів активізує у здобувачів освіти дослідницьку діяльність, серед орієнтовних тем: «Як я організую екскурсію до озера Синевір», «Складаю маршрут подорожі до Долини нарцисів», «Ігри на природі», «Народні ігри» тощо. Проведені дослідження ляжуть в основу написання курсових, дипломних робіт.

Урізноманітнилися у виші позааудиторна робота, в якій студентське самоврядування, кафедра фізичної виховання відіграють значну роль (флешмоби, конкурси, інтелектуальні та спортивні змагання тощо). Майбутнім фахівцям фізичної культури і спорту пропонується проводити відпочинки вихідного дня, екскурсії, туристичні подорожі за фізкультурно-оздоровчою, спортивною, краєзнавчою, мистецькою тематикою. Засвоюється технологія їх організації та методика роботи з різновіковою категорією дітей.

Така комплексна професійно спрямована діяльність у поєднанні з іншими складовими освітнього процесу дасть можливість сформувати у майбутніх педагогів загальнолюдські цінності, особисту відповідальність за стан навколишнього середовища на національному рівні, за виховання молодого покоління, в якому фізкультура і спорт стануть першочерговими.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України. –2014. – № 1556-VII.
2. Ткачівська І. М. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до туристсько-красознавчої роботи з учнями: автореф дис....канд.пед.наук 13.00.04 Тернопіль – 2009. – 21 с.
3. Федоруц М.В. Спортивний туризм як вагомий чинник формування соціальної компетентності старшокласників. Педагогічний альманах. Випуск 28 – 2015. – С. 231-238, С. 235
4. Довгань Н. Ю. Теоретичні і методичні основи виховання фізичної культури студентів вищих навчальних закладів у процесі позааудиторної спортивно-масової роботи: дис.... доктора педагогічних наук за спеціальностями: 13.00.07, 13.00.02. – Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, Київ, 2018. – 576 с.
5. Навчальна програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів 5–9 класи (затверджена наказом МОН від 23.10.2017 №1407) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/osvita/zagalno-serednya-osvita-2/navchalni-prohramy-5-9-klasy-naskrizni-zmistovi-iniji/fizychna-kultura-naskrizni-zmistovi-liniji/>